

Библиотека
Прозна путовања

Назив оригинала
Ronja rövardotter

Прво издање: Rabén & Sjögren Bokförlag AB Stockholm, Sweden

© Text: Astrid Lindgren 1981/The Astrid Lindgren Company

Сва права задржава The Astrid Lindgren Company, Stockholm,
Sweden

E-mail: info@astridlindgren.se

Детаљније информације о свим књигама Астрид Линдгрен
потражите на сајту www.astridlindgren.net

© 2020, за српски језик, Одисеја

Översättningen har fått stöd från Statens Kulturråd.

Превод ове књиге је помогао Државни савет за културу
Краљевине Шведске.

Астрид Линдгрен

Роња, разбојничка кћи

Превеле
Зорица Јанковић
Сузана Живковић

ОДИСЕЈА
Београд, 2020.

Прво поглавље

Те ноћи када је Роња рођена грмело је над планином, грмело је тако да су се сва чудовишта из Матисове шуме престрашено увукла у своје рупе и скровишта. Једино су свирепе харпије грмљавину волеле више од било каквог другог времена, па су пиштале и крштале док су летеле око разбојничке тврђаве на Матисовом брду. То је сметало Лувис која је унутра лежала и порађала се, па је казала Матису:

„Растерај те окрутне харпије, треба ми мир да чујем шта певам!”

Наиме, ствар је била у томе што је Лувис певала док се порађала. Тако лакше иде, тврдила је, а дете ће, ако на свет дође уз песму, вероватно бити весела.

Матис је узео самострел и одапео неколико стрела кроз оружарницу.

„Бежите, харпије”, викао је. „Ја ћу постати отац, схватате ли, бештије једне!”

„Кра-кра, он ће ноћас постати отац”, крештале су харпије, „биће то дете грмљавине, сигурно ће бити мало и ружно, кра-кра!”

Тада је Матис још једном одапео стрелу право у јато. Оне су му се само подругљиво насмејале и бесно крештећи одлетеле преко дрвећа.

Док се Лувис порађала и певала, а Матис растеривао харпије што је боље умео, доле, у великој каменој дворани, његови разбојници седели су поред ватре, јели, пили и правили буку таман колико и харпије. Па, нешто су морали да раде док чекају, а њих дванаесторица су чекали оно што ће се десити горе, у кули. Јер, за њихових разбојничких дана, у Матисовој тврђави није се родило ниједно дете.

Највише је чекао Ђелави Пер.

„Хоће ли ускоро то разбојничко дете”, рекао је. „Ја сам стар и слабашан, и ускоро ће крај мом разбојничком животу. Било би добро да, пре но што скончам, видим новог вођу разбојника.”

Само што је то рекао, врата су се отворила и улетео је Матис, избезумљен од среће. Скакао је увис од радости и викао као луд док је трчао по дворани.

„Постао сам отац! Је л’ чујете, постао сам отац!”

„Шта је?” – питао је из свог кутка Ђелави Пер.

„Разбојничка кћи, нек је жива и здрава”, викао је Матис. „Разбојничка кћи, ево је, долази!”

И преко високог прага ушла је Лувис с дететом у наручју. Међу разбојницима је завладала тишина.

„Пазите да вам пиво не оде на погрешну страну”, рекао је Матис. Узео је девојчицу од Лувис и пронео је међу разбојницима.

„Ево! Ако хоћете да видите најлепше дете које је икада рођено у једној разбојничкој тврђави!”

На рукама му је лежала кћер и гледала га бистрим погледом.

„Види се да ово дете већ штошта види и разуме”, рекао је Матис.

„Како ће се звати?” – питао је Ђелави Пер.

„Роња”, рекла је Лувис. „Тако сам одавно одлучила.”

„А да је био дечак?” – питао је Ђелави Пер.

Лувис га је погледала мирно и строго.

„Ако сам ја одлучила да се моје дете зове Роња, онда ће и бити Роња!”

Затим се окренула Матису.

„Могу ли сад да је узмем?”

Али Матис није желео да пусти дете. Задивљено је гледао њене бистре очи, мала уста, црне чуперке, беспомоћне руке и дрхтао од љубави.

„Ти, дете, у тим малим рукама већ држиш моје разбојничко срце”, рекао је. „Не разумем, али тако је.”

„Могу ли мало да је узмем?” – молио је Ђелави Пер и Матис је на његове руке положио Роњу, као да је од стакла.

„Ево ти новог вође разбојника о ком си тако дуго причао. Али немој да је испустиш, пази шта радиш, иначе ће ти то бити последње.”

Ђелави Пер се Роњи само смешио својим крзавим осмехом.

„Лака као перце”, рекао је изненађено и подигао је и спустио неколико пута.

Тада се Матис наљутио и зграбио дете.

„Шта си очекивао, тикване један? Великог, дебелог вођу разбојника са стомачином и јарећом брадицом, шта?”

Сви разбојници су схватили да ако желе да Матис буде добре воље не смеју да кажу ништа лоше о овом детету. И, заиста, није било добро љутити га. Зато су одмах стали да хвале и славе новорођенче. У њену част испразнили су многе кригле пива и

тако радовали Матиса. Сео је међу њих и непрестано показивао своје нарочито дете.

„Борка ће се жив појести”, рекао је Матис. „Нека га у његовој бедној разбојничкој рупи и нек пукне од зависти, јесте, сто му громава, пући да ће све харпије и сиви бауци из Боркине шуме морати да зачепе уши, верујте ми!”

Ћелави Пер је задовољно климао главом и смејуће се рекао:

„О, да, Борка ће се жив појести. Јер Матисова лоза се наставља, док Боркина лоза оде право у шишарке.”

„Да”, рекао је Матис, „право у шишарке, јасно као дан! Колико ми је познато Борка није успео да постане отац, нити ће.”

Тада пуче гром какав се још није чуо у Матисовој шуми. Разбојници пребледеше, а Ћелави Пер се сруши, онако слаб какав је био. Наједном се зачу Роњин слабашан, мали плач који је Матиса уздрмао више него прасак грома.

„Дете ми плаче”, викао је. „Шта сад, шта сад?”

Али Лувис је била смирена. Узела је од њега дете, ставила га на груди и плача више није било.

„Добро је пукло”, рекао је Ћелави Пер пошто се и он мало смирио. „Дајем руку да је нешто ударио.”

Јесте, гром је ударио, и то баш добро, што се ујутро могло и видети. Прастара Матисова тврђава, на врху Матисовог брда, пукла је напола. Тврђава је сада, од врха до најдубљег подрумског свода, била подељена на две половине, с безданом у средини.

„Роња, твоје детињство почиње уз велики прасак”, рекла је Лувис док је стајала са дететом у наручју на врху разбијених зидина и гледала несрећу. Матис је беснео као звер. Како се тако нешто могло десити старој тврђави његових предака?

Међутим, Матис никад није дуго беснео због једне ствари и увек је умео да нађе утеху.

„Па, сад барем немамо тако много лавирината, подрумских рупа и ђубрета које треба чистити. И више се нико неће изгубити у Матисовој тврђави. Сећате ли се кад се Ђелави Пер изгубио, требало му је четири дана да се извуче!”

Ђелави Пер није волео да га на то подсећају. Је ли он крив што је пошло наопако? Само је хтео да зна колико је, у ствари, велика и огромна Матисова тврђава и, као што је речено, сазнао је да је довољно велика да се у њој изгуби. Јадник, био је полумртав док коначно није пронашао пут до велике камене дворане. Разбојници су се, хвала небесима,

дерњали и галамили тако да их је издалека чуо, иначе никад не би нашао прави пут.

„Целу тврђаву ионако никад нисмо користили”, рекао је Матис. „И даље ћемо живети у дворанама, собама и кулама у којима смо одувек живели. Љути ме само што смо остали без клозета. Да, сто му громова, он се сада налази с друге стране провалије и јадан онај ко не буде могао да издржи док не саградимо нови.”

Али, и то је убрзо сређено и живот у Матисовој тврђави се наставио као и раније, с том разликом што су сада имали и дете. Једно мало дете које је, мало-помало, Матиса и све његове разбојнике чинило мање-више луцкастим, сматрала је Лувис. Не шкоди њима да буду мекше руке и да су им шале мало блаже, али све има своју меру. Наравно да није било природно гледати дванаест разбојника и њиховог вођу како седе смејуљећи се као овце и кличу од радости само зато што је једно детенце управо научило да пуже по каменој дворани, баш као да веће чудо на свету никада нису видели. Додуше, Роња јесте оплела необично брзо, јер је знала један трик – да се подупире левом ногом, што су разбојници сматрали заиста посебним. Али, на крају крајева, већина деце научи да пуже, рекла је Лу-

вис. Без неког посебног клицања и тога да њихови очеви забораве на све и да чак и свој посао занемаре због тога.

„Хоћемо ли да Борка преузме сав плен у Матисовој шуми?” – оштро је упитала кад су разбојници с Матисом на челу у недоба дојурили кући само да виде Роњу како једе своју кашу, пре него што је Лувис стави у колевку на спавање.

Али је Матис није слушао.

„Роња моја, моја мала голубице”, викао је кад би му Роња уз помоћ леве ноге дозујала преко целе дворане чим би крочио на врата. И онда би ставио своју малу голубицу на крило и давао јој кашицу, док би их његових дванаест разбојника посматрало. Чинија с кашицом је стајала мало даље на шпорету, а како је он, са својим грубим разбојничким шакама, био помало шепртљав, кашица се просипала по поду, а и Роња би понеки пут ћушнула кашу па би мало одлетело и Матису на обрве. Кад се то први пут десило разбојници су се смејали тако дивље да се Роња уплашила и почела да плаче, али је убрзо схватила да је урадила нешто забавно и радо је то понављала, што је разбојнике радовало више него Матиса. Он је, иначе, мислио да је све чега

се Роња ухвати чаробно и да се такво дете још није родило.

Чак се и Лувис насмејала кад је видела Матиса како седи с дететом у крилу и кашицом на обрвама.

„Драги Матисе, ко би могао да поверује да си ти онај најсилнији вођа разбојника на свим брдима и у свим шумама! Да те сад Борка види упишао би се од смеха.”

„Брзо бих га одвикао од тога”, рекао је Матис смирено.

Борка му је био смртни непријатељ. Као што су и Боркин отац и деда били смртни непријатељи Матисовом оцу и деди, да, Боркина лоза и Матисова лоза од памтивека су у завади. Разбојници су одувек били страх и трепет за честите људе који су морали да с коњима, колима и товаром прођу кроз дубоке шуме у којима су ови харали.

„Бог нека је у помоћи ономе ко мора да прође Стазом разбојника”, говорили су људи, мислећи на уски теснац између Боркине и Матисове шуме. Тамо су неки разбојници увек чекали у заседи, Боркини или Матисови, свеједно, није било разлике за оног ко је опљачкан. Али за Матиса и Борку разлика је била огромна. На смрт су се борили за плен, а

радо су пљачкали и један другог кад Стазом разбојника не би прошло довољно товара.

О свему томе Роња није знала ништа, била је исувише мала. Није схватала да је њен отац био страшни вођа разбојника. За њу је он био само добри, брадати Матис који се смејао, певао, викао и давао јој кашицу – њега је она волела.

Из дана у дан Роња је расла и полако почела да истражује свет око себе. Дуго је веровала да је велика камена дворана цео свет. И ту је уживала, седела је тако сигурна под тим огромним дугачким столом и играла се шишаркама и камењем које јој је Матис доносио. А камена дворана уопште није била лоше место за једно дете. У њој је могло да буде веома забавно и много тога је могло да се научи. Роња је волела кад би свечери разбојници певали поред ватре. Тихо је седела под столом и слушала док није научила све разбојничке песме. Онда се и она придружила најзвонкијим гласом, а Матис се чудио свом чаробном детету које тако лепо пева. Научила је и да игра. Јер кад би разбојници били баш у елементу, играли су и скакали по дворани као луде, а Роња је убрзо научила кораке. И она је, на Матисову радост, играла, скакутала и изводила разбојнички скок. А када би, потом, разбојници

поседали за сто да се освеже криглом пива, он се хвалисао својом кћерком.

„Лепа је као вила, слажете се! Једнако гипка, истих црних очију и црне косе. Тако красно дете нисте видели, слажете се?”

Разбојници су климали главом и слагали се. А Роња је тихо седела испод стола са својим шисаркама и камењем, и када би видела ноге разбојника у чупавим кожним камашнама, играла се с њима као да су њене непослушне козе. Њих је видела у козарнику, где ју је Лувис водила кад би ишла да их помузе.

Али, нешто више од тога Роња тешко да је могла да види у свом кратком животу. О ономе шта се налази изван Матисове тврђаве није знала ништа. И једног лепог дана Матис је схватио – колико год му се то није допадало – да је дошло време.

„Лувис”, рекао је својој жени. „Наше дете мора да научи како се живи у Матисовој шуми. Пустити је!”

„Тако значи, коначно си схватио”, рекла је Лувис. „Да сам се ја питала, то је одавно требало да се деси.”

И тако је Роња могла слободно да тумара наоколо, колико год жели. Али, прво јој је Матис објаснио неке ствари.

„Чувај се харпија, сивих баука и Боркиних разбојника”, рекао је.

„Како да знам шта су харпије, и сиви бауци, и Боркини разбојници?” – питала је Роња.

„Знаћеш”, рекао је Матис.

„Па, добро”, рекла је Роња.

„И чувај се да се не изгубиш у шуми”, рекао је Матис.

„Шта да радим ако се изгубим у шуми?” – питала је Роња.

„Потражи праву стазу”, рекао је Матис.

„Па, добро”, рекла је Роња.

„И чувај се да не упаднеш у реку”, рекао је Матис.

„Шта да радим ако упаднем у реку?” – питала је Роња.

„Пливај”, рекао је Матис.

„Па, добро”, рекла је Роња.

„И пази да се не скотрљаш у Паклену провалију”, рекао је Матис.

Мислио је на бездан који је Матисову тврђаву поделио напола.

„Шта да радим ако се скотрљам у Паклену провалију?” – питала је Роња.

„Онда више ништа нећеш моћи”, рекао је Матис и заурликао као да му се сав бол овог света скупио у грудима.

„Па, добро”, рекла је Роња кад се Матис изурликао. „Онда се нећу скотрљати у Паклену провалију. Има ли још нешто?”

„И те како”, рекао је Матис. „Али то ћеш временом сазнати. Иди сад!”